

วิเคราะห์กรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ เรื่องกำไลมาศ

An analysis of Kamma in Theravada Buddhist Scripture in Kamlaimas of Television Drama

พระเศรษฐา ศรีสุรา

Phra Settha Srisura

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: settha.srisura@gmail.com

Received April 29, 2024; Revised August 23, 2024; Accepted August 24, 2024

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาหลักกรรมที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่อง กำไลมาศ และเพื่อวิเคราะห์กรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่อง กำไลมาศ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ นำมาวิเคราะห์ เรียบเรียง และนำเสนอแบบบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) กรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง การ กิจ การงาน หรือการกระทำ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำตนเองที่เกิดขึ้นมาจากความโลภ ความโกรธ และความหลง 2) หลักกรรมและพฤติกรรมตัวละครที่ปรากฏในบทละครเรื่อง กำไลมาศ แสดงให้เห็นความเป็นจริงของคติทางโลก และทางธรรมผสมกันอยู่ในละคร โดยแสดงให้เห็นว่า การกระทำและเจตนาของตัวละครเป็นเครื่องกำหนด ดี ชั่ว ถูก ผิด 3) วิเคราะห์กรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ เรื่อง กำไลมาศ ได้มีการสะท้อนให้เห็นว่า มนุษย์มีธรรมชาติที่ติดติดตามตัวมาตั้งแต่เกิด หรือมีธรรมชาติความเป็นคนดี หรือมีบางสิ่งที่ติดตัวของมนุษย์มาตั้งแต่เกิด แต่มาเศร้าหมองไปเพราะมีกิเลสอันเกิดจากการยึดมั่นจึงก่อให้เกิดการยึดติด ผูกพันจึงเกิดความยึดมั่น ทำให้ไม่สามารถรักษาสภาพธรรมชาติเดิมของตนไว้ได้ ขณะเดียวกันการสะท้อนบุคลิกภาพของตัวละคร ว่าตัวละครแต่ละตัวนั้นมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่าง และมีพื้นฐานของชีวิตที่แตกต่างกัน ในพระพุทธศาสนามีคำสอนในเรื่องการสร้างกรรมดีกรรมชั่ว ซึ่งผลแห่งกรรมที่ข้ามภพข้ามชาติที่นำสู่มา ณ ปัจจุบัน ได้ให้ผลที่ต่างกันอย่างออกไป กรรมในพระพุทธศาสนาเป็นกรรมอันเนื่องด้วยการกระทำของบุคคล แม้จะแตกต่างกันออกไปเล็กน้อยในอดีตอันผ่านพ้นไป แม้แต่วันหนึ่งที่ล่วงไปในพระพุทธศาสนาได้นำบรมผลแห่งการกระทำอันนั้นไว้ด้วย กฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนาจึงมิได้หมายถึงกฎแห่งกรรมที่เป็นอดีต ที่เรียกว่าอดีตชาติเท่านั้น แต่กฎแห่งกรรมหมายถึงภพ ณ ปัจจุบันนี้รวมอยู่ด้วย

คำสำคัญ: กรรม; พระพุทธศาสนาเถรวาท; บทละครโทรทัศน์เรื่องกำไลมาศ

Abstract

This article aimed to study the principles appearing in the Tripitaka of Buddhist scriptures to examine the principles presented in the television drama “Kamlaimas” and to analyze the karma in the Tripitaka of Buddhist scriptures presented in the television drama “Kamlaimas” It was qualitative research. Subsequently, it is analyzed, compiled, and presented in a narrative form. The research findings;- 1) Kamma in the Tripitaka of Buddhist scriptures refers to actions, deeds, or behaviors that arise from one's own actions resulting from greed, anger, and delusion. 2) The principles of Kamma and character behavior presented in the television Drama “Kamlaimas” depict the reality of worldly attitudes and moral principles interwoven within the drama. It demonstrates that the actions and intentions of the characters determine what is right and wrong, good, and bad, as human nature encompasses both good and evil. 3) The analysis of Kamma in the Buddhist Tripitaka scriptures, as depicted in the television drama “Kamlaimas” reflects that humans inherently possess goodness or a natural inclination towards being good, or there are certain things inherent in humans since birth. However, they may become obscured due to clinging, leading to attachment and bondage, thus preventing the preservation of their original nature. At the same time, character reflections in the drama show that each character has unique personality traits and different life backgrounds. In Buddhism, there are teachings on creating good karma and avoiding bad karma, which result in different outcomes in this life and beyond. Karma in Buddhism is the result of individual actions, even though they may vary to some extent in the past that has passed. However, even a single day in Buddhism accounts for the consequences of those actions. Therefore, the law of karma in Buddhism does not just refer to past laws, known as past actions, but also includes the current existence.

Keywords: Kamma; Theravada Buddhist Scripture; Kamlaimas in Television Drama

บทนำ

บทละครโทรทัศน์เรื่อง “กำไลมาศ” เป็นละครสื่อธรรมที่สร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น โดยส่องสะท้อนผ่านชีวิตของตัวละครและบุคคลหลายชนชั้นอาชีพที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม (สุริสา วงษ์อยู่, 2559) ผู้ต้องวนเวียนอยู่ในกรรมของตน โดยสามารถเทียบเคียงและอธิบายด้วยเหตุและผลตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนาได้ แก่นของเรื่องกำไลมาศ คือ ความอยากในอสังขกิเลสทั้งหลาย อยากได้ อยากมี อยากเป็น และการยึดติดในชีวิต การยึดติดกับอสังขกิเลสนั้นเป็นเครื่องครอบงำจิตใจเป็นเหตุแห่งความทุกข์ทั้งปวง ตามคำสอนในพระพุทธศาสนา บทเรียนที่คนดูจะได้จากเรื่องนี้คือ ยิ่งปล่อยวางได้มากเท่าไรยิ่งมีความสุขได้มากเท่านั้น ส่วนใครที่ติดอยู่ในความโกรธแค้นอาฆาต ไฟโกรธก็จะเผาทำลายตัวเองในที่สุด

การผลิตละครโทรทัศน์ในปัจจุบัน มีการสรรหาบทประพันธ์ หรือโครงเรื่อง (Plot) ที่เป็นการสะท้อนสภาพสังคม ให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต ให้ข้อคิดในหลักธรรม เพื่อนำมาสู่กระบวนการผลิตเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนได้ดูด้วยความเพลิดเพลิน บทละครโทรทัศน์ เป็นการเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นโดยใช้ภาพ (กาญจนา แก้วเทพ, 2553) บทละครโทรทัศน์เป็นสิ่งที่บอกให้ผู้ชมทราบได้ว่า เป็นเรื่องอะไร มีใครเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยบ้าง และเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้เกิดที่สถานที่ใด เวลาใด และเมื่อใด (เอื้องอรุณ สมิตสุวรรณ, 2535) โทรทัศน์เป็นเสมือนกระจกที่บ่งบอกถึง

สภาวะของสังคมและวัฒนธรรมในช่วงเวลานั้น ยกตัวอย่างเช่น ละครโทรทัศน์หลายเรื่องมีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพศ การแบ่งชนชั้น การใช้ความรุนแรง ความเชื่อด้านไสยศาสตร์ ภาพลักษณ์หญิงไทยหรือแม้แตความรักความแค้นในสังคมไทย ดังนั้นละครโทรทัศน์จะทำให้เรามองเห็นภาพความเป็นจริงในสังคมไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น (ประวัน แพทยานนท์, 2556) ทั้งนี้ กาญจนา แก้วเทพ (2544) ให้ข้อสังเกตว่า ละครโทรทัศน์ไทยมีธรรมชาติและกลืนอายุบางอย่างคล้ายกับวิธีสื่อสารทางศาสนา อาทิ วิถีเล่าตำนาน นิทานชาดก ฯลฯ ซึ่งเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อสอนหลักคำสอนทางศาสนาเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “แก่นเรื่อง” ของละครโทรทัศน์นั้นจะวางอยู่บนหลักพื้นฐานทางศาสนาอย่างชัดเจน เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือ ธรรมย่อมชนะอธรรม เป็นต้น บทละครโทรทัศน์เรื่อง กำไลมาศ ก็เป็นการนำนวนิยายเรื่องกำไลมาศ มาดัดแปลงให้เป็นบทละครโทรทัศน์เช่นกัน ซึ่งนวนิยายเรื่อง กำไลมาศ มีการดำเนินของเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงเหตุปัจจัยเรื่อง กรรม กิเลส มรณานุสติ รวมไปถึงผลแห่งกรรมต่าง ๆ ที่ตัวละครในเรื่องได้รับไม่ว่าจะเป็นกรรมดี กรรมชั่ว แตกต่างกันไปตามอำนาจแห่งกรรมนั้น ๆ ทั้งนี้เพราะกรรมมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ บุคคลจะมีชีวิตที่เจริญขึ้นหรือเสื่อมลงมีทุกข์หรือสุขนั้นมีผลมาจากกรรมของตนเองทั้งสิ้น มิใช่การกระทำของผู้อื่น

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าละครโทรทัศน์เรื่อง “กำไลมาศ” มีคุณค่าน่าสนใจศึกษา ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา และกลวิธีในการนำเสนอธรรมที่เข้าใจง่าย สนุกสนาน เข้มข้น น่าติดตาม รวมถึงสามารถสร้างรูปแบบการผลิตละครแทรกหลักธรรม ได้อย่างสอดคล้องน่าสนใจ ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่อง กำไลมาศ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อผู้สนใจ ละครโทรทัศน์อิงธรรมะ และจะได้เข้าใจแนวคิดและประจักษ์คุณค่าของละครโทรทัศน์อิงธรรมะ ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาหลักกรรมและพฤติกรรมตัวละครที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่อง กำไลมาศ
3. เพื่อวิเคราะห์กรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่อง กำไลมาศ

การทบทวนวรรณกรรม

กรรม แปลว่า การกระทำ มีความหมายกลาง ๆ ใช้ได้ทั้งในทางดีและทางไม่ดีถ้าเป็นกรรมดี เรียกว่า กุศลกรรม กรรมไม่ดี เรียกว่า อกุศลกรรม (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) แต่ในความรู้สึกของคนไทยทั่วไปแล้ว คำว่ากรรมมักจะหมายถึง การกระทำไม่ดี และผลของการกระทำไม่ดี หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความจงใจหรือจงใจทำดีก็ตาม ชั่วก็ตาม ตัวอย่างเช่น ขุดหลุมพรางดักคนหรือสัตว์ให้ตกลงไปตาย เป็นกรรม แต่ขุดบ่อน้ำไว้กินไว้ใช้ แล้วสัตว์ตกลงไปตายเอง ไม่เป็นกรรม ว่าโดยสาระ กรรมก็คือเจตนา หรือเจตนาอันเป็นกรรม การกระทำที่ดี เรียกว่า กรรมดี การกระทำชั่ว เรียกว่า กรรมชั่ว (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต, 2551) กรรม แปลว่า การกระทำ เป็นคำกลาง ๆ ยังไม่บ่งว่าเป็นการกระทำที่ดีหรือชั่ว ถ้าเป็นการกระทำที่ดีกระทำโดยไม่มี ความโลภ ความโกรธ ความหลงเป็นเหตุ เรียกว่า กุศลกรรม ถ้าเป็นการกระทำที่ชั่ว กระทำโดยมีความโลภความโกรธความหลงเป็นเหตุ เรียกว่า อกุศลกรรม กรรมเกิดขึ้นอยู่กับเจตนาซึ่งเป็นเครื่องบ่งว่าเป็นกรรมดี หรือกรรมชั่ว ถ้าทำด้วยเจตนาดีก็เป็นกรรมดี มีผลที่ดี ถ้าทำด้วยเจตนาชั่ว ก็เป็นกรรมชั่ว มีผลที่ชั่ว (พระธรรมกิตติวงศ์ ทองดี สุรเตโช, 2553)

สรุปว่า กรรม แปลว่า การ กิจ การงาน หรือการกระทำ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำตนเองที่เกิดขึ้นมาจากความโลภและความหลง โดยตัวเจตนาเป็นตัวหลักในการกระทำ การกระทำมีทั้งการกระทำที่ดีและชั่ว ถ้าการ

กระทำนั้นเกิดจากความโลภ โทสะ และโมหะ ถือว่าเป็นกรรมไม่ดี เรียกว่า อกุศลกรรมส่วนการกระทำที่เกิดปราศจากความโลภ โทสะ และโมหะ ถือว่าเป็นกรรมดี เรียกว่า กุศลกรรม

กรรมมีบทบาทและทำหน้าที่สำคัญสำหรับมนุษย์เป็นอย่างมาก ดังที่พระผู้มีพระภาคทรงตรัสสอนว่า สัตว์ทั้งหลาย มีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้เลวและดีต่างกัน กรรมนี้แหละจึงเป็นตัวจำแนกว่ามนุษย์ให้อุบัติขึ้นมาได้ในสภาพที่แตกต่างกันไป ถ้าทำกรรมดี ผลที่จะได้รับก็จะดี แต่ถ้าเป็นการกระทำกรรมที่ไม่ดี ผลที่จะได้รับก็จะไม่ดี ตามมาด้วย หรือ ทำดี ย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว ดังพุทธพจน์ที่ว่า หวานพืชเช่นใด ก็จะได้รับผลเช่นนั้น ปลูग्มะม่วงก็ต้องไม่ผลมะม่วงจะได้เป็นต้นมะขาม ก็หาเป็นเช่นนั้นไม่ ฉะนั้น บุคคลผู้กระทำกรรมนั้นย่อมจะต้องรับผลของกรรมอย่างแน่นอน ไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงไปเป็นอย่างอื่นได้

ความหมายของบทละครโทรทัศน์

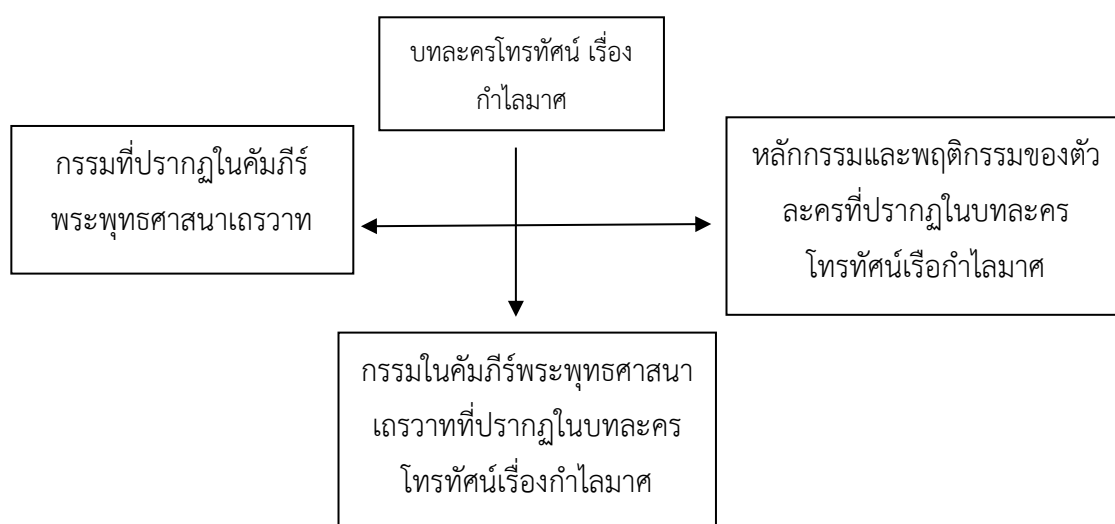
ละครโทรทัศน์เป็นบันเทิงคดีประเภทเรื่องแต่ง (Fiction) โดยประกอบไปด้วยเรื่องราว ซึ่งประกอบด้วยการสร้างความขัดแย้ง (Conflict) และพัฒนาความขัดแย้งนั้นไปสู่จุดสูงสุด (Climax) ก่อนจบลงด้วยข้อสรุปของเรื่อง (Resolution) (ถิรนนท์ อนุวัชรวิวงศ์ และคณะ, 2547) หากพิจารณาในแง่ของการสื่อสาร ละครโทรทัศน์ เป็นการถ่ายทอดความคิดอารมณ์ ความรู้สึก จากผู้ส่งสารคือผู้ประพันธ์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545) นักเขียนบทและผู้กำกับ การแสดงไปยังผู้รับสารคือผู้ชมโทรทัศน์ เพื่อให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารด้วยศิลปะการแสดง (Acting or Performing arts) ที่นำเสนอให้ผู้ชมรับรู้ได้ด้วยภาพที่ปรากฏให้เห็น ต่าง ๆ คือการแสดงโดยนักแสดง และสิ่งประกอบการแสดงและประกอบฉาก กับสิ่งต่าง ๆ ที่ได้ยิน หรือรับรู้ทางโสตประสาททั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเสียงสนทนา เพลงหรือดนตรี เสียงประกอบ รวมทั้งความเงียบ

ละครโทรทัศน์ไม่เพียงให้ความบันเทิง แต่ยังเป็นดังกระจกเงาที่ส่องสะท้อนชีวิตมนุษย์ในหลากหลายแง่มุมผ่านตัวละครทุกตัว ละครโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อทัศนคติ แนวคิด ความเชื่อความนิยม ต่อผู้ชมเป็นจำนวนมาก ละครเรื่องกำไลมาศ (สุธิสา วงษ์อยู่, 2559) ที่สร้างจากการดัดแปลงบทประพันธ์ของ “พงศกร” ออกอากาศครั้งแรกทางไทยทีวีสีช่อง 3 ในวันที่ 26 มกราคม 2559 และมีการออกอากาศซ้ำอีกในวันที่ 16 เมษายน 2564 แสดงถึงการได้รับความนิยมของละครเรื่องนี้เป็นอย่างดี กล่าวได้ว่า ละครโทรทัศน์มีวัตถุประสงค์หลักคือสร้างเพื่อความบันเทิง แต่ในความบันเทิงนั้นจะสอดแทรกเนื้อหาสาระ ตามแนวแก่นและพล็อตของเรื่อง ประเภทของละครโทรทัศน์มีหลายประเภท อาทิ ละครอิงประวัติศาสตร์ ละครรักโรแมนติก ละครตลก ละครส่งเสริมสังคม และ “ละครแทรกธรรม” ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเรียกว่า “ละครโทรทัศน์สื่อธรรม” ละครโทรทัศน์นอกจากจะมีคุณค่าต่อการสืบสานประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมซึ่งนับเป็นคุณค่าภายนอกแล้ว คุณค่าสำคัญที่ละครโทรทัศน์จำเป็นต้องมีอย่างยิ่งคือคุณค่าภายในได้แก่คุณค่าที่มีต่อจิตใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ของคนในสังคม มีความเข้าใจและรู้คุณค่าในความเป็นมนุษย์ ยิ่งยศ ปัญญา แสดงทรรศนะเกี่ยวกับละครโทรทัศน์ว่า “ละครมีหน้าที่รับใช้สังคม” คือ ความบันเทิงทำให้คนดูมีความสุข และสิ่งที่ตามมาคือสร้างสรรค์สังคม ต้องทำให้จิตใจของคนดูในสังคมเกิดการพัฒนา ทำให้คนในสังคมทุกวันนี้เย็นลง เข้าใจมนุษย์คนอื่นเห็นใจมนุษย์คนอื่น” สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (Phumphongkhochasorn et al., 2022) เมื่อเข้าใจแล้วจึงลงมือปฏิบัติ ทดลองฝึกปฏิบัติตามที่ได้เรียนมา และการปฏิบัตินี้จะนำไปสู่ความรู้แจ้งเห็นจริง (Damnoen et al., 2021) สามารถบูรณาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตในการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำไปใช้ด้วยความรอบคอบ (พระอรรถชาติ เดชดำรง, 2566; Tan & Damnoen, 2020) และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Klomkul et al., 2023)

หลักกรรมและพฤติกรรมตัวละครในละครโทรทัศน์เรื่องกำไลมาศ จากชื่อเรื่องและเนื้อหาในละครแสดงให้เห็นชัดเจนว่ามุ่งเน้นสื่อสารเรื่องกรรมหรือการกระทำของตัวละครในเรื่องเป็นหลัก ไม่ว่าตัวละครสำคัญหรือตัวประกอบทุกตัวในละครล้วนมีกรรมเป็นของตนเอง แม้ตัวละครทุกตัวจะล้วนมีกรรมเหมือนกันทุกตัวละครแต่หากแยกออกตามอกุศลกรรมและกุศลกรรมแล้ว พบว่า ตัวละครบางตัวอยู่ฝ่ายกุศล บางตัวอยู่ฝ่ายอกุศล และตัวละครบางตัวก็เห็นได้ชัดว่ามีทั้งกุศลและอกุศลอยู่ในตัว โดยปกติแล้วส่วนมากตัวละครโทรทัศน์ ตัวเอก หรือพระเอกนางเอกของเรื่องมักจะเป็นคนดี แต่ในละครเรื่องนี้จะพลิกความคุ้นเคยของผู้ชมละครโทรทัศน์โดยทั่วไป แต่ก็แสดงให้เห็นความเป็นจริงของคติทางโลกและทางธรรมผสานกันอยู่ในละคร โดยแสดงให้เห็นว่า การกระทำและเจตนาของตัวละครเป็นเครื่องกำหนด ดี ชั่ว ถูก ผิด เพราะธรรมชาติของมนุษย์มีทั้งดีและชั่วปะปนกัน ซึ่งกรรมบางอย่างก็พิจารณาได้จากพฤติกรรมของตัวละคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามกรอบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเน้นการวิจัยทางด้านเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และคัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับภาษาบาลี ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2500 เพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมที่ปรากฏในบทธละครโทรทัศน์เรื่องกำไลมาศ

ข้อมูลชั้นทุติยภูมิได้ศึกษาจากคัมภีร์ชั้นอรรถกถา ฎีกา ชั้นหลัง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และได้อาศัยตำรา หนังสือ เอกสาร บทความ งานวิจัยเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องและวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งปัญหาที่ต้องการทราบ เพื่อนำมาประมวลใช้ประกอบในการวิจัยครั้งนี้

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาจัดลำดับและอธิบายความตามหลักการและเหตุผล เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย และนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์กรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่องกำไลมาศ” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

กรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท กรรม หมายถึง การ กิจ การงาน หรือการกระทำ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำตนเองที่เกิดขึ้นมาจากความโลภ ความโกรธ และความหลง โดยตัวเจตนาเป็นตัวหลักในการกระทำ การกระทำมีทั้งการกระทำที่ดีและชั่ว ถ้าการกระทำนั้นเกิดจากความโลภ (ความอยากได้) โทสะ (ความโกรธ) และโมหะ (ความหลง) ถือว่าเป็นกรรมไม่ดี เรียกว่า อกุศลกรรม ส่วนการกระทำที่เกิดปราศจากความโลภ (คือ ไม่อยากได้) โทสะ (คือ ไม่โกรธ ไม่พยาบาท ไม่อาฆาต ไม่คิดประทุษร้ายผู้อื่น) และไม่มีโมหะ (คือ ไม่หลง) ถือว่าเป็นกรรมดี เรียกว่า กุศลกรรม กรรม โดยทั่ว ๆ ไปด้วยการแบ่งตามมูลเหตุแล้ว มี 2 ประเภท คือ อกุศลกรรม และกุศลกรรม ที่เราเรียกว่า อกุศลมูล และ กุศลมูล คือ รากเหง้าแห่งกรรมหรือการกระทำ ถ้าเป็นอกุศลมูล คือ รากเหง้าแห่งกรรมชั่ว มี 3 อย่าง ได้แก่ โลภะ โทสะ และโมหะ ถ้าเป็นกุศลมูล คือ รากเหง้าแห่งกรรมดี มี 3 อย่าง ได้แก่ อโลภะ อโทสะ และอโมหะ ที่ตรงข้ามกับอกุศลมูล

กรรม มีหลายประเภทแล้วแต่เหตุปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1) กรรม แบ่งตามทางแห่งการกระทำ (กรรมบถ) ได้ 3 ทาง คือ กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม ทั้ง 3 ทางนี้ มีองค์ประกอบ 10 อย่าง ที่เราเรียกว่า กรรมบถ 10 (มีทั้งฝ่ายกุศลและอกุศลอย่างละ 10) ซึ่งประกอบด้วย (1) ถ้าเป็นกรรมดี เรียกว่า กุศลกรรมบถ 10 คือ กายกรรม 3 ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ และ เว้นจากการประพฤติดีกในกาม วจีกรรม 4 ได้แก่ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ และเว้นจากการพูดส่อเสียด มโนกรรม 3 ได้แก่ ความไม่เพ่งเล็งอยากได้ของผู้อื่น ความไม่คิดพยาบาท และความเห็นชอบ (2) ถ้าเป็นกรรมชั่ว เรียกว่า อกุศลกรรมบถ 10 คือ กายกรรม 3 ได้แก่ การฆ่าสัตว์ลักทรัพย์ และประพฤติดีกในกาม วจีกรรม 4 ได้แก่ การพูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ และพูดส่อเสียด มโนกรรม 3 ได้แก่ เพ่งเล็งอยากได้ของผู้อื่น จิตคิดพยาบาท และเห็นผิดคลองธรรม

2) กรรม แบ่งตามหลักเกณฑ์การให้ผล (1) แบ่งตามยุคที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ได้แก่ กรรมดำ มีวิบากดำ กรรมขาว มีวิบากขาว กรรมทั้งดำและขาว มีวิบากทั้งดำและขาว และกรรมทั้งไม่ดำและไม่ขาว มีวิบากทั้งไม่ดำและไม่ขาว (2) แบ่งตามยุคหลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงดับขันธปรินิพพานแล้ว พระอรชณภิกษุ ได้นำมาเรียบเรียงใหม่ มี 12 อย่าง โดยแบ่งออกเป็น 3 หมวด ๆ ละ 4 ชนิด ได้แก่ หมวดที่ 1 แบ่งตามหน้าที่ (กิจจตุกกะ) มี 4 ชนิด ได้แก่ ชนกรรม (กรรมนำไปเกิด) อุปัตถัมภกรรม (กรรมสนับสนุนชนกรรม) อุปปีฬกรรม (กรรมบีบคั้น) และอุปฆาตกรรม (กรรมตัดรอน) หมวดที่ 2 แบ่งตามลำดับการให้ผลความรุนแรง (ปากทานปริยายจตุกกะ) มี 4 ชนิด ได้แก่ ครุกรรม (กรรมหนัก) อาจิณณกรรมหรือพหุลกรรม (กรรมที่ทำไว้มาก กรรมที่ทำเป็นประจำ) อาสันนกรรม (กรรมที่บุคคลทำเมื่อจวนสิ้นชีวิต) และกัตตาคารมหรือกัตตาวาปนกรรม (กรรมสักแต่ว่าทำ คือ ทำโดยไม่เจตนา) หมวดที่ 3 แบ่งตามกาลเวลาที่ให้ผล (ปากกาลจตุกกะ) มี 4 ชนิด ได้แก่ ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม (กรรมที่ให้ผลปัจจุบัน) อุปัชชเวทนียกรรม (กรรมที่ให้ผลในชาติต่อไปถัดจากชาติปัจจุบัน) อปรာปรเวทนียกรรม (กรรมที่ให้ผลหลังจากอุปัชชเวทนียกรรม) และอโหสิกรรม (กรรมที่ไม่ให้ผล เลิกแล้วต่อกัน)

กรรมมีบทบาทและหน้าที่ 4 ประการ ได้แก่

1) มีกรรมเป็นของตน คือ เราเป็นเจ้าของกรรม ทรัพย์สมบัติเป็นของภายนอก หามาแล้วใช้เพียงในภพนี้ ชาตินี้ เมื่อตายแล้วทรัพย์สมบัติก็ตกเป็นของลูกหลานต่อไป แต่กรรมที่เราจะต้องนำติดตัวไป คือ กรรมดีและกรรม

ชั่วที่เราทำเท่านั้น กรรมที่เราทำนั้นจะติดตัวเราไปทุกภพทุกชาติ ไม่มีใครจะมารับผลของกรรมที่เรากระทำแทนเราไปได้เลย

2) มีกรรมเป็นแดนเกิด คือ ไม่ว่าจะเป็กรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม กรรมนี้จะเป็นตัวนำไปให้เราเกิดในภพภูมิใหม่ ถ้าทำกรรมดีก็จะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ถ้าทำกรรมชั่วก็จะไปเกิดในสุคติอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก จึงกล่าวได้ว่า กรรมเป็นแดนเกิดของเราในภพใหม่ชาติใหม่

3) มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์พี่น้อง คือ กรรมที่เรากระทำนั้นจะเป็นกรรมดีก็ตาม กรรมชั่วก็ตามจะคอยติดตามเราไปตลอด เมื่อพี่น้องพ่อแม่ที่เกิดร่วมกันมาจะติดตามเราไปไม่ได้ทุกภพทุกชาติแต่กรรมที่เราทำนั้นจะติดตามเราไปทุกภพทุกชาติจนกว่าจะหมดกรรมกันไป

4) มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย คือ ไม่ว่าจะเป็กรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม กรรมนี้จะเป็ตัวที่พึ่งให้เราอยู่สุขสบายหรือเสวยทุกขเวทนาอย่างไร ตัวกรรมนี้จะเป็สิ่งที่เราพึ่งอาศัยได้ในภพใหม่ชาติใหม่ต่อไป

กรรมมีสาเหตุและต้นกำเนิดเกิดขึ้นมาจากอกุศลมูลและกุศลมูล คือ ถ้าเป็อกุศลกรรม(กรรมชั่ว) ก็เกิดจากอกุศลมูล ได้แก่ โลภะ (ความอยาก) โทสะ (ความโกรธ พยาบาท อาฆาต) และโมหะ (ความหลง) ส่วนกุศลกรรม (กรรมดี) ก็เกิดจากกุศลมูลที่ตรงกันข้ามกับอกุศลมูล ได้แก่ อโลภะ(ไม่เอยากได้) อโทสะ (ไม่โกรธ พยาบาท อาฆาต) และอโมหะ (ไม่ลุ่มหลง) รากเหง้านี้เป็ตัวการสำคัญที่ทำให้มนุษย์ได้ทำกรรมต่าง ๆ นานาไม่ถ้วน จึงเป็เหตุให้มนุษย์จะต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่อย่างนี้ไม่รู้จบรู้อิ้น

กรรมเมื่อกระทำแล้วย่อมให้ผลของกรรมหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วิบาก กรรมที่มนุษย์กระทำนั้นไม่ว่าจะเป็กรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ผู้กระทำนั้นจะต้องได้รับอย่างแน่นอน ขึ้นอยู่กับว่าจิตดวงสุดท้ายจะนำไปปฏิสนธิจิตอย่างไร ชนกรรมจะนำไปเกิดเป็อะไร ตามผลของอาสันนกรรม ถ้าไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ก็ดีไป แต่ถ้าไปเกิดในอบายภูมิก็น่าเสียดายที่เกิดมาเป็มนุษย์ทุกอย่างพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสสอนให้เราทำแต่กรรมดี ละเว้นกรรมชั่ว ผู้ใดจะหลีกเลี่ยงผลกรรมที่กระทำไว้ไม่ได้ แม้แต่พระองค์ยังหลีกเลี่ยงผลกรรมที่พระองค์ได้กระทำไว้ตั้งแต่อดีตไม่ได้เลย นอกจากเสียจากผู้ที่ต้องหลีกเลี่ยงกรรมได้ด้วยการเจริญกรรมฐานจนบรรลุเป็พระอรหันต์เท่านั้นจึงจะหมดกรรม

หลักกรรมและพฤติกรรมตัวละครที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่อง กำไลมาศ

หลักกรรมและพฤติกรรมตัวละครในบทละครโทรทัศน์เรื่องกำไลมาศ จากชื่อเรื่องและเนื้อหาในละครแสดงให้เห็นชัดเจนว่ามุ่งเน้นสื่อสารเรื่องกรรมหรือการกระทำของตัวละครในเรื่องเป็หลัก ไม่ว่าตัวละครสำคัญหรือตัวประกอบทุกตัวในละครล้วนมีกรรมเป็ของตนเอง ดังพุทธพจน์ที่ว่า “บัณฑิตทั้งหลายผู้มีปกติเห็นปฏิจางสมุบาทมีความรู้ความเข้าใจในกรรมและผลของกรรมย่อมพิจารณาเห็นกรรมตามความเป็นจริงอย่างนี้ สัตว์โลกย่อมเป็ไปตามกรรมหมู่สัตว์เป็ไปตามกรรม” แม้ตัวละครทุกตัวจะล้วนมีกรรมเหมือนกันทุกตัวละครแต่หากแยกออกตามอกุศลกรรมและกุศลกรรมแล้ว พบว่า ตัวละครบางตัวอยู่ฝ่ายกุศล บางตัวอยู่ฝ่ายอกุศล และตัวละครบางตัวก็เห็นได้ชัดว่ามีทั้งกุศลและอกุศลอยู่ในตัว โดยปกติแล้วส่วนมากตัวละครโทรทัศน์ ตัวเอก หรือพระเอก นางเอกของเรื่องมักจะเป็นคนดี แต่ในละครเรื่องนี้จะพลิกความคุ้นเคยของผู้ชมละครโทรทัศน์โดยทั่วไป แต่ก็แสดงให้เห็นความเป็นจริงของคติทางโลกและทางธรรมผसानกันอยู่ในละคร โดยแสดงให้เห็นว่า การกระทำและเจตนาของตัวละครเป็เครื่องกำหนด ดี ชั่ว ถูก ผิด เพราะธรรมชาติของมนุษย์มีทั้งดีและชั่วปะปนกัน ซึ่งกรรมบางอย่างก็พิเคราะห์ได้จากพฤติกรรมของตัวละคร เช่น การแสดงสีหน้า การทำลายข้าวของ การทำร้ายร่างกายผู้อื่น หรือการด่าว่าให้ร้ายอื่น เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้เป็กายกรรมและวจีกรรม ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินกุศลหรือ อกุศลได้ไม่ยาก ส่วนมโนกรรม เช่น ความพยาบาท ความอิจฉาและความคิดที่จะทำร้าย ทำลายคนอื่น เป็นต้น หากตัวละครแสดงออกเพียงในใจจะคาดเดาได้ยาก หลักกรรมที่ปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่องกำไลมาศ

พบว่า มีหลายหลักกรรมแต่โดดเด่นในเรื่องของการนำเสนอหลักกรรม ซึ่งผู้วิจัยศึกษาตามหลักกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งพบว่า ตัวละครที่สะท้อนถึงหลักกรรมที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในการวิเคราะห์ คือ รื้อทอง, หม่อมเจ้าหญิงรัชมภา, เกล้ามาศ, หม่อมเจ้าดิเรก, อินทวงศ์, ล้อมเพชร, สวิตา, ปรง, พระปราบ ที่มีเนื้อหาชีวิตตัวละครตามเนื้อเรื่องสะท้อนให้เห็นถึงกรรมที่ตัวละครกระทำทั้งที่เป็นอดีตชาติ และปัจจุบัน ผลกรรมที่ตัวละครเหล่านั้นได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับหลักคำสอนในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

วิเคราะห์กรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ เรื่อง กำไลมาศ

ในบทละครโทรทัศน์เรื่องกำไลมาศ ได้มีการสะท้อนให้เห็นว่า มนุษย์มีธรรมชาติที่ดีติดตัวมาตั้งแต่เกิด หรือมีธรรมชาติความเป็นคนดี หรือมีบางสิ่งที่ติดตัวของมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ซึ่งในแนวคิดทางพระพุทธศาสนาในประเด็นนี้ว่าด้วยจิตเดิมของมนุษย์นั้นปฏิเสธ แต่มาภายหลังเศร้าหมองไปเพราะมีกิเลสอันเกิดจากการยึดมั่นจึงก่อให้เกิดการยึดติด ผูกพันจึงเกิดความยึดมั่นว่าเป็นเราเป็นเขา จึงทำให้ไม่สามารถรักษาสภาพธรรมชาติเดิมของตนไว้ได้ในขณะเดียวกันการสะท้อนบุคลิกภาพของตัวละครก็ได้มีการสะท้อนให้เห็นไว้ด้วยว่าตัวละครแต่ละตัวนั้นมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่าง และมีพื้นฐานของชีวิตที่แตกต่างกัน ในพระพุทธศาสนามีคำสอนในเรื่องการสร้างกรรมดีกรรมชั่ว ซึ่งผลแห่งกรรมที่ข้ามภพข้ามชาติที่น่าสູมา ณ ปัจจุบัน ได้ให้ผลที่แตกต่างกันออกไป กรรมในพระพุทธศาสนาเป็นกรรมอันเนื่องด้วยการกระทำของบุคคล แม้จะแตกต่างกันออกไปมากน้อยในอดีตอันผ่านพ้นไป แม้แต่วันหนึ่งที่ล่วงไปในพระพุทธศาสนาได้นับรวมผลแห่งการกระทำอันนั้นไว้ด้วย กฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนาจึงมิได้หมายถึงกฎแห่งกรรมที่เป็นอดีต ที่เรียกว่าอดีตชาติเท่านั้น แต่กฎแห่งกรรมหมายถึงภพ ณ ปัจจุบันนี้รวมอยู่ด้วย

การดับกรรมต้องดับที่สาเหตุ คือ ผัสสะ พระพุทธศาสนาไม่ได้สอนให้มนุษย์ทำกรรมดีเพื่อติดอยู่แต่ความสุขและความดี แต่สอนให้มนุษย์ทำกรรมเพื่อละทิ้งกรรมดีและกรรมชั่วเพื่อไปสู่การสิ้นกรรม ด้วยวิธีการปฏิบัติตามมรรคมีองค์ 8 และพัฒนาตนเองด้วย หลักไตรสิกขา ซึ่งสามารถพัฒนากรรมของตนหลุดพ้นจากกิเลสเป็นเหตุให้สิ้นกรรมหรือดับกรรมการกระทำที่ไม่มีกิเลส ไม่จัดเป็นกรรมเป็นเพียงกิริยาเท่านั้น จึงไม่มีวิบากให้รับผลทำให้หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด หรือหลุดพ้นจากวัฏฏะ 3 คือ กิเลส กรรม วิบากบรรลุประนิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา

กรรมให้ผลต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือกรรมไม่ดีก็ตาม กรรมเกิดขึ้นจากเจตนาในการกระทำทั้งนั้น ทำดี ผลกรรมดีที่ทำก็จะส่งผลให้สุขสบาย ทำกรรมชั่วผลกรรมที่ทำไม่ดีก็จะส่งผลให้เป็นทุกข์เดือดร้อน ผลของกรรมทั้งดีและไม่ดีจะส่งผลกระทำต่อการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นโลกนี้และโลกหน้าก็ตาม ผลกรรมนั้นจะติดตามเราไปทุกภพและทุกชาติ เราสามารถเลือกและกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้

อภิปรายผลการวิจัย

บทละครโทรทัศน์เรื่องกำไลมาศ ได้มีการสะท้อนให้เห็นว่า มนุษย์มีธรรมชาติที่ดีติดตัวมาตั้งแต่เกิด หรือมีธรรมชาติความเป็นคนดี หรือมีบางสิ่งที่ติดตัวของมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ในพระพุทธศาสนามีคำสอนในเรื่องการสร้างกรรมดีกรรมชั่ว (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) กรรมเกิดขึ้นจากเจตนาในการกระทำทั้งนั้น ทำดี ผลกรรมดีที่ทำก็จะส่งผลให้สุขสบาย ทำกรรมชั่วผลกรรมที่ทำไม่ดีก็จะส่งผลให้เป็นทุกข์เดือดร้อน ผลของกรรมทั้งดีและไม่ดีจะส่งผลกระทำต่อการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นโลกนี้และโลกหน้า แต่ในความรู้สึกของคนไทยทั่วไปแล้ว คำว่ากรรมมักจะหมายถึง การกระทำไม่ดี และผลของการกระทำไม่ดี หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความจงใจหรือจงใจทำดีก็ตาม ชั่วก็ตาม สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (Phumphonkhochasorn et al., 2022) เมื่อเข้าใจแล้วจึงลงมือปฏิบัติ ทดลองฝึกปฏิบัติ

ตามที่ได้เรียนมา และการปฏิบัตินี้จะนำไปสู่ความรู้แจ้งเห็นจริง (Damnoen et al., 2021) สามารถบูรณาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตในการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำไปใช้ด้วยความรอบคอบ (พระอรรถชาติ เดชดำรง, 2566; Tan & Damnoen, 2020) และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Klomkul et al., 2023) ในขณะเดียวกันการสะท้อนบุคลิกภาพของตัวละครก็ได้มีการสะท้อนให้เห็นไว้ด้วยว่าตัวละครแต่ละตัวนั้นมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่าง และมีพื้นฐานของชีวิตที่ต่างกันไป

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

กรรมที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่อง กำไลมาศ เมื่อวิเคราะห์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาทสามารถนำเสนอได้ 2 แนวทาง คือ กุศลกรรมที่ปรากฏในบทละคร เช่น กล่าวมาศที่ปรารถนาให้วิญญาณริ้วทองพ้นจากความทุกข์ที่ได้รับจากอดีตชาติ อกุศลกรรมที่ปรากฏในบทละคร เช่น ล้อมเพชรทำร้ายจนริ้วทองเสียชีวิต เพราะความริษยา เป็นต้น สามารถให้ความรู้ให้ความบันเทิงที่แฝงไปด้วยแนวทางแห่งการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุป

กรรมในพระพุทธศาสนา คือ การกระทำที่เป็นกุศลและอกุศล โดยประกอบด้วยเจตนา กรรมที่มีลักษณะโดดเด่นที่สุดในบทละครโทรทัศน์เรื่องกำไลมาศ คือ กายกรรม ซึ่งเป็นลักษณะการประทุษร้ายต่อกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ละครโทรทัศน์เป็นสื่อบันเทิงประเภทหนึ่งที่มีความนิยมอย่างมากในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ละครโทรทัศน์ทำหน้าที่ในการสะท้อนภาพวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมออกมาเป็นรูปธรรมโดย ซึ่งสามารถเป็นเครื่องมือในการสื่อธรรมและเผยแผ่ธรรมะต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านทางการนำเสนอเนื้อหาของบทละคร การสร้างตัวละคร ฉาก สถานที่และเหตุการณ์เพื่อเป็นสื่อกลางในการดำเนินเรื่องราว โดยในการถ่ายทอดเนื้อหาจะสะท้อนโลกทัศน์ต่าง ๆ ที่ผู้ประพันธ์นำมาสอดแทรกไว้ในตัวบทนั้น ๆ โดยนำหลักพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องกรรม การเวียนว่ายตายเกิด การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วของมนุษย์ มาสอดแทรกในบทละครโทรทัศน์ ทำให้ผู้ชมละครโทรทัศน์เรียนรู้ สัมผัสพระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้อีกวิธีหนึ่ง ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้คนในสังคมได้เป็นอย่างดี และเป็นการธำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาในสังคมไทยสืบต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีค้นคว้าเชิงเอกสาร ซึ่งทำให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ 3 ประการดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว การนำหลักกรรมในพระพุทธศาสนาไปประยุกต์กับละครเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการนำหลักกรรมไปใช้ในช่องทางต่าง ๆ เช่น การจัดให้มีเวทีเสวนาในประเด็นเกี่ยวกับบทละครกับการนำหลักกรรมไปใช้ในบทละครโทรทัศน์ ร่วมกันหลาย ๆ ฝ่ายทั้งผู้ผลิต ผู้ชม เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ เรื่องกรรม สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ การดำเนินชีวิตของประชาชน โดยควรให้ความสำคัญกับการกระทำของบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อร่างกาย ทรัพย์สิน ผลประโยชน์ของชาติ สำหรับ

ประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ วิเคราะห์การเวียนว่ายตายเกิดในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่อง กำไลมาศ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2544). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2553). *แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ และคณะ. (2547). *สุนทรียนิเทศศาสตร์ การสื่อสารการแสดงและสื่อจินตคดี*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประวัน แพทยานนท์. (2556). พัฒนาการของละครโทรทัศน์ที่สะท้อนสังคมไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน. *วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสารสังคม*, 1(2), 44-45.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2553). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาศาสนา คำวัด*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์.
- พระอรรถชาติ เดชดำรง. (2566). การแบ่งช่วงชั้นทางสังคม : มุมมองของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพระพุทธศาสนา. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 5(2), 481-492.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2545). *ประมวลชุดวิชาปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุธิสา วงษ์อยู่. (2559). *บทละครทีวี กำไลมาศ*. กรุงเทพฯ: อเนกเมท พรินท์ แอนด์ ดีไซน์.
- เอื้องอรุณ สมิตสุวรรณ. (2535). *การวิเคราะห์การเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง ปริศนา* (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Damnoen, P. S., Siri, P., Supattho, P. S., & Kaewwilai, K. (2021). The Development of Student Characteristics in According to the Nawaluk Framework of the Buddhist integration of Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 5(2), 126–135.
- Klomkul, L., Damnoen, S., Sawasdee, U., & Wilairadtanakun, A. (2023). Network Development of Buddhist Communication Innovative Space for Media Literacy of Thai Youths. *Journal of Namibian Studies: History Politics Culture*, 35, 919-935.
- Phumphongkhochasorn, P., Damnoen, S., Tuwanno, D. M., Srichan, P. W., & Udomdhammajaree, P. (2022). Educational Quality Assurance and School Management Standards According to International. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 6(1), 1–16.
- Tan, C. C., & Damnoen, P. S. (2020). Buddhist Noble Eightfold Path Approach in the Study of Consumer and Organizational Behaviors. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(1), 1–20.